

Urząd Miejski
Referat Ochrony Środowiska
i Gospodarki Przestrzennej
pl. Niepodległości 1
58-350 Mieroszów

Wniosek o uznanie za pomnik przyrody

Dokumentacja fotograficzna znajduje się na końcu wniosku. Dzięki temu część tekstowa oraz mapa mogą być wydrukowane bez nadmiernego zużycia tonera / atramentu.

Przedmiot ochrony

Drzewo z gatunku **Jabłoń domowa** (*Malus domestica*).

Opis pomnika

1. **gatunek:** jabłoń domowa (okaz zdiczały)
2. **obwód:** ok. 190 cm¹
3. **średnica:** ok. 60 cm
4. **wysokość do pierwszego konaru:** ok. 310 cm
5. **stan zdrowotny i zauważone uszkodzenia:** drzewo dojrzałe, w stanie ogólnym dobrym, jednak wypróchniałe od podstawy aż po rozgałęzienie na konary, pień jest praktycznie pusty w środku. Pochylone w kierunku północnym, przeciwie do spadku terenu. Korona ma nieregularny i niesymetryczny pokrój. Drzewo jest w pełni żywe – co roku kwitnie całą objętością korony oraz obficie owocuje.
6. **wymagane zabiegi ochronne:** usunięcie suchych i ułamanych gałęzi, ewentualnie podparcie pnia w miejscu jego przejścia w konar.
7. **możliwe zagrożenia:** działalność człowieka opisana w dalszej części wniosku, przewrócenie się jednego z dużych uschniętych jesionów z kępy drzew bezpośrednio sąsiadujących z jabłonią, niekorzystne warunki atmosferyczne (obfite opady śniegu lub okiść).

¹Pomiar wykonany na standardowej wysokości 130 cm, „po skosie”, tzn. prostopadle do osi drzewa w miejscu pomiaru.

Adres pomnika

- Przynależność terytorialna: wieś Kowalowa (ul. Wczasowa), gmina Mieroszów, powiat wałbrzyski, województwo dolnośląskie
- Właściciel terenu: PGL Lasy Państwowe
- Identyfikator działki: 022106_5.0002.240
- Adres leśny: 13-28-2-12-330-f-00 (rodzaj powierzchni: PS – pastwisko)
- Współrzędne: 317477,80 302405,98 (PUWG 1992); 50,69067884 16,20155107 (WGS84)

Krótki opis działalności człowieka w okolicy pomnika

Drzewo rośnie na obszarze oznaczonym w ewidencji PGL LP jako pastwisko, w praktyce jest to naturalna łąka, koszona mechanicznie raz w roku. Niestety, w ostatnich latach, ze względu na trwające w leśnictwie Kowalowa wycinki drzew, łąka ta bywa używana jako miejsce składowania i cięcia pni ściętych drzew. W grudniu 2021 r. firma prowadząca prace używała jabłoni jako oparcia dla ściętych pni. Latem br. operator ciągnika składował pnie ściętych drzew tuż przy jabłoni, łamiąc drobne gałęzie. Takie postępowanie stanowi w mojej opinii poważne i bezpośrednie zagrożenie dla dalszego istnienia drzewa, zwłaszcza w perspektywie kolejnych zaplanowanych wycinek.

Informacje dodatkowe związane z lokalizacją przestrzenną obiektu

Jabłoń rośnie w odległości ok. 10 m od drogi leśnej (ulicy Wczasowej), przy odcinku gruntowym, pomiędzy posesjami o numerach 50 i 53, i jest dobrze widoczna z drogi. Ulica Wczasowa na tym odcinku jest fragmentem często odwiedzanego przez turystów Głównego Szlaku Sudeckiego, drugiego co do długości górskiego szlaku turystycznego w Polsce.

Najbliższe budynki są w odległościach ok. 20 m (gospodarczy) i ok. 65 m (mieszkalny). W bezpośredniej bliskości drzewa (ok. 5–6 m) stoi betonowy słup energetyczny nn. Kępa drzew na zachód od jabłoni jest reliktem po znajdującej się tutaj w przeszłości zagrodzie.

Uzasadnienie wniosku o objęcie drzewa ochroną prawną

Jabłoń, o której mowa we wniosku, jest bardzo starym drzewem. Liczy sobie z pewnością grubo ponad 100 lat, być może bliżej 120. Jej rozwój jest dobrze udokumentowany na zdjęciach od chwili, gdy była jeszcze młodym, najwyżej kilkunastoletnim drzewem. Nazywamy ją nieoficjalnym imieniem **Perpetua** (Wieczna) i takie właśnie imię proponuję dla pomnika, jeśli zostanie ustanowiony.

Na dalszych stronach zamieszczam kilka archiwalnych zdjęć z przybliżonym rokiem ich wykonania oraz zaznaczonym drzewem. Na zdjęciach z lat 20. XX w. drzewo jest już spore i ma charakterystyczne ugięcie. Obwód na standardowej wysokości 130 cm to ok. 190 cm. Nawet biorąc pod uwagę nieunikniony błąd pomiaru, wartość ta zdecydowanie przekracza minimum (dla jabłoni 100 cm) wymagane w rozporządzeniu Ministra Środowiska w sprawie kryteriów uznawania tworów przyrody żywej i nieożywionej za pomniki przyrody (Dz.U. 2017 poz. 2300).

W rozporządzeniu czytamy: *Kryteriami uznawania drzew za pomniki przyrody są (...) wyróżnianie się wśród innych drzew tego samego rodzaju lub gatunku w skali kraju, województwa lub gminy, ze względu na obwód pnia, wysokość, szerokość korony, wiek, występowanie w skupiskach, w tym w alejach lub szpalerach, pokrój lub inne cechy morfologiczne, a także inne wyjątkowe walory przyrodnicze, naukowe, kulturowe, historyczne lub krajobrazowe.*

W mojej opinii drzewo, o którym mowa we wniosku, poza rozmiarem (obwodem pnia), spełnia większość kryteriów potrzebnych do uznania go za pomnik przyrody: wyróżnia się wśród innych jabłoni w skali województwa i kraju wiekiem, obwodem pnia oraz wyjątkowymi walorami przyrodniczymi i krajobrazowymi. W stosunkowo dobrej kondycji przetrwała ponad setkę zim, z których wiele było śnieżnych i mroźnych, upalne lata, gospodarkę poprzednich właścicieli tych terenów, rozbiórkę sąsiadującej z nią zagrody chłopskiej i prowadzone w pobliżu prace leśne. Pomimo tego, że jego pień jest pusty od podstawy aż po rozgałęzienie na konary, drzewo jest żywe, kwitnie i owocuje. Stanowi malowniczy, zwłaszcza w okresie kwitnienia, i miły dla oka element krajobrazu. Jest prawdopodobnie ostatnim „żyjącym”, posadzonym przez człowieka ze względu na swoje walory (owoce), reliktem osady Blitzengrund (obecnie przysiółek Ługowina) – części przedwojennej Kowalowej, w którym stało nigdyś kilkanaście domostw i budynków gospodarczych, co widać na starych mapach topograficznych i pocztówkach. **W pełni zasługuje na to, by objąć je ochroną prawną.**

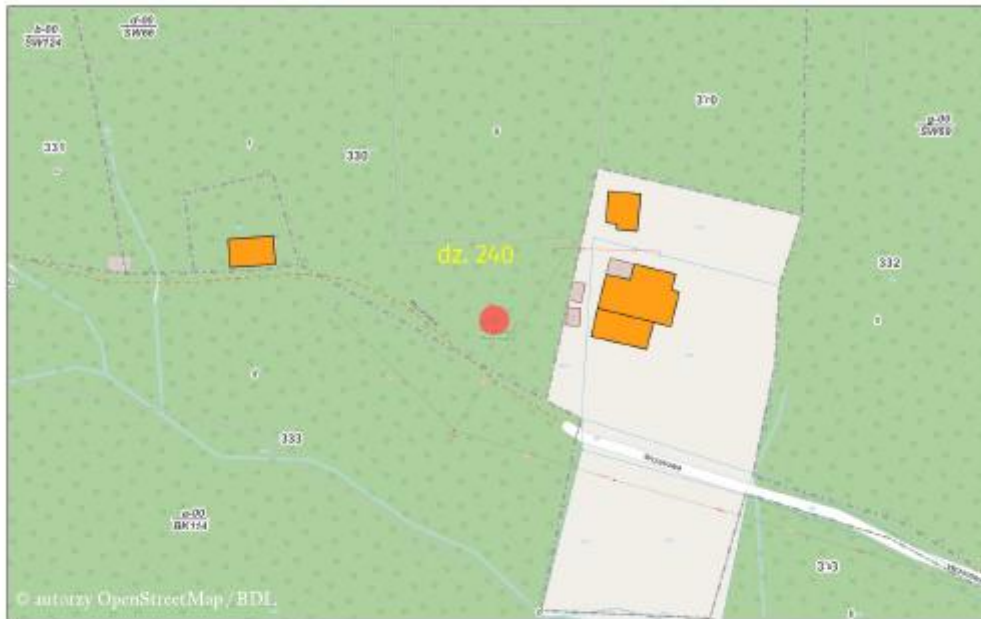
Drzewo rośnie na terenie będącym pod zarządem PGL Lasy Państwowe, jednak nie jest częścią zwartego drzewostanu, nie ogranicza korzystania z terenu i nie stanowi przeszkody w prowadzeniu gospodarki leśnej pod warunkiem zachowania ostrożności w czasie prac polegających na ściąganiu pni z lasu, ich kawałkowaniu i mechanicznym załadunku na pojazdy. Niezależnie od tego, czy drzewo zostanie obwołane pomnikiem przyrody, warto byłoby ochronić je niewysokim drewnianym ogrodzeniem i być może umieścić przy nim tablicę informacyjną.

W chwili obecnej (połowa listopada 2023 r.) Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody prowadzony przez Generalną Dyрекcję Ochrony Środowiska obejmuje 26041 drzew uznanych za pomniki przyrody jednoobiektywne, tj. nie będące częścią alei, szpaleru lub innego skupiska. **W tej liczbie tylko 16 drzew to jabłonie domowe, dzikie lub nieokreślonego w CRFOP gatunku – średnio jedna jabłoń na województwo, zaledwie 0,06% wszystkich drzew obwołanych pomnikami przyrody.** W województwie dolnośląskim wśród pomników przyrody żywej nie ma ani jednej jabłoni. **Mamy niepowtarzalną szansę, by Perpetua była pierwszą jabłonią z Dolnego Śląska na tej krótkiej liście oraz stała się przyrodniczą atrakcją wsi Kowalowa, gminy Mieroszów i Nadleśnictwa Wałbrzych.**

Załączona dokumentacja

1. Mapa i zdjęcie lotnicze — strona 4
2. Zdjęcia archiwalne z portalu polska-org.pl — strona 5
3. Zdjęcia aktualne (2020–2023) — strona 6
4. Stan zdrowotny i pomiary — strona 7
5. Zagrożenia — strona 8

Wniosek o uznanie za pomnik przyrody

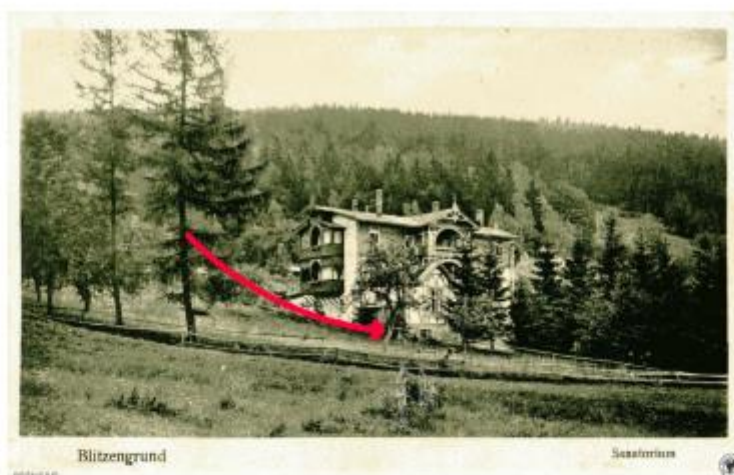

Lokalizacja drzewa na mapie leśnej

Lokalizacja drzewa na zdjęciu lotniczym

Wniosek o uznanie za pomnik przyrody

Rok 1926 (źródło: polska-org.pl)

Lata 1920–1930 (źródło: polska-org.pl)

Wniosek o uznanie za pomnik przyrody

maj 2020

czerwiec 2023

wrzesień 2023

Wniosek o uznanie za pomnik przyrody

sierpień 2023

grudzień 2021